

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของเรื่องที่ศึกษา

ถั่วเหลืองเป็นพืชดั้งเดิมที่ปลูกกันมานาน เพราะสามารถใช้บริโภคได้โดยตรงและโดยทางอ้อมในรูปของอาหารสัตว์ ความสำคัญของถั่วเหลืองจึงมีมากขึ้นตามความต้องการของผู้บริโภคทั้งจากการบริโภคโดยตรง และจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ซึ่งนับวันจะมีความสำคัญมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในขณะที่ประเทศไทยกำลังมีการขยายตัวทางการส่งออกเนื้อสัตว์ไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ซึ่งปีหนึ่ง ๆ สามารถนำเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศได้อย่างมหาศาล ดังนั้น วัตถุดิบที่จะนำมาผลิตเป็นอาหารสัตว์จึงมีความสำคัญอย่างมาก และถั่วเหลืองก็เป็นพืชอีกชนิดหนึ่งซึ่งสามารถนำมาผลิตเป็นอาหารสัตว์ได้เป็นอย่างดี

จากประโยชน์ของถั่วเหลืองที่สามารถนำไปบริโภคได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมนั้นทำให้ปริมาณความต้องการถั่วเหลืองของทั้งประเทศเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี โดยปริมาณความต้องการส่วนใหญ่มาจากโรงงานอุตสาหกรรมที่นำเอาถั่วเหลืองไปเป็นวัตถุดิบ กล่าวคือ เมล็ดถั่วเหลืองสามารถนำไปสกัดเป็นน้ำมันพืชได้ และกากถั่วเหลืองที่เหลือจากการสกัดน้ำมันพืชจะนำเอาไปเป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์

ปริมาณถั่วเหลืองที่เข้าโรงงานสกัดน้ำมันพืชสามารถที่จะผลิตเป็นน้ำมันพืชได้ประมาณร้อยละ 14-15.5 และจะได้กากถั่วเหลืองประมาณร้อยละ 77-80 ซึ่งกากถั่วเหลืองที่เหลือจากการสกัดน้ำมันพืชนั้นยังไม่เพียงพอับความต้องการของอุตสาหกรรมผลิตอาหารสัตว์ เช่นในปี 2527/2528 ปริมาณถั่วเหลืองที่เข้าโรงงานสกัดน้ำมันพืช 148,552 ตัน ได้กากถั่วเหลือง 115,350 ตัน ในขณะที่ความต้องการกากถั่วเหลืองมีปริมาณถึง 338,503 ตัน ปริมาณกากถั่วเหลืองส่วนที่ไม่พอับความต้องการจึงต้องนำเข้าจากต่างประเทศ

นอกจากปริมาณกากถั่วเหลืองที่ยังไม่เพียงพอับความต้องการภายในประเทศแล้ว เมล็ดถั่วเหลืองก็ยังไม่สามารถผลิตได้เพียงพอับความ

ต้องการเช่นกัน ในปี 2528/2529 ปริมาณความต้องการเมล็ดข้าวเหลือง
ทั่วประเทศมีถึง 500,000 ตัน แต่สามารถผลิตได้เพียง 309,000 ตัน
เท่านั้น

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ข้าวเหลืองเป็นพืชที่รัฐบาล
ให้ความสำคัญมาโดยตลอด โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่ 1 ถึง 4 ได้มีการกำหนดเป้าหมายปริมาณการผลิตที่ต้องการจะผลิต
ให้ได้เมื่อตอนสิ้นแผนฯ และในแผนฯ ฉบับที่ 5 ได้เปลี่ยนนโยบายเป็นการ
เพิ่มผลผลิตต่อไร่แทน และในแผนฯ ฉบับที่ 6 ไม่ได้มีการระบุถึงข้าวเหลือง
โดยตรงไว้ แต่กล่าวถึงเฉพาะในภาพรวม ดังระบุคำว่า "ข้าว" แทน

ข้าวเหลืองเป็นพืชที่สามารถปลูกได้ทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้ง โดย
อัตราส่วนของผลผลิตระหว่างฤดูฝนกับฤดูแล้งทั้งประเทศมีเท่ากับ 70:30 ซึ่ง
เป็นผลทำให้เกิดการขาดแคลนข้าวเหลืองในฤดูแล้งอย่างมาก กระทรวงเกษตร
และสหกรณ์การเกษตร โดยกรมส่งเสริมการเกษตร ได้ทราบถึงปัญหาดังกล่าว
ในปี 2531 จึงได้จัดทำโครงการ "ส่งเสริมการปลูกข้าวเหลืองทดแทนการปลูก
ข้าวนาปรังในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" ขึ้นโดยเล็งเห็นว่าในเขตภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือยังมีพื้นที่อีกมากที่สามารถทำการปลูกข้าวเหลืองได้ แต่
เกษตรกรไม่เห็นความสำคัญของข้าวเหลืองโดยทำการปลูกข้าวนาปรัง ซึ่งปัญหา
อย่างหนึ่งที่เกษตรกรไม่ให้ความสำคัญกับข้าวเหลืองเป็นเพราะเกษตรกรมีความ
ไม่แน่ใจในผลตอบแทนที่จะได้รับจากการปลูกข้าวเหลือง เมื่อเปรียบเทียบกับ
ผลตอบแทนจากการปลูกข้าวนาปรัง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างการปลูก
ข้าวเหลืองกับการปลูกข้าวนาปรังในฤดูแล้งในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. ศึกษาถึงจุดคุ้มทุนจากการปลูกข้าวเหลืองและการปลูกข้าว
นาปรังในฤดูแล้งในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สมมติฐานของการศึกษา

1. ผลตอบแทนถั่วเฉลี่ยต่อไร่จากการปลูกถั่วเหลืองมากกว่าการปลูกข้าวนาปรัง
2. จุดคุ้มทุนต่อไร่จากการปลูกถั่วเหลืองต่ำกว่าการปลูกข้าวนาปรัง

ขอบเขตของการศึกษา

จากที่กล่าวข้างต้นแล้วว่า อัตราส่วนปริมาณผลผลิตถั่วเหลืองฤดูฝนกับฤดูแล้ง เท่ากับ 70:30 ซึ่งเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการขาดแคลนถั่วเหลืองในช่วงฤดูแล้งมาก รัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการปลูกถั่วเหลืองฤดูแล้งมาก ดังนั้นกระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร โดยกรมส่งเสริมการเกษตรจึงจัดทำโครงการ "ส่งเสริมการปลูกถั่วเหลืองทดแทนการปลูกข้าวนาปรังในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" ขึ้น สาเหตุที่กรมส่งเสริมการเกษตรเน้นการส่งเสริมทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นเพราะว่า ทางภาคนี้ยังเนื้อที่อีกมากที่สามารถปลูกถั่วเหลืองได้ผลดี

ในฤดูแล้งพื้นที่ที่สามารถปลูกถั่วเหลืองและข้าวนาปรังได้ผลดีจะต้องเป็นพื้นที่ที่อยู่ในเขตชลประทาน เพราะสามารถที่จะควบคุมปริมาณน้ำได้เพียงพอ กับความต้องการของพืช

ดังนั้นการศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างการปลูกถั่วเหลืองกับการปลูกข้าวนาปรังนี้ จึงเลือกศึกษาในเขตชลประทานในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยเลือกจังหวัดตัวอย่างคือ ขอนแก่น และหนองคาย วิธีการในการเลือกตัวอย่างนี้จะเลือกจังหวัดที่มีพื้นที่ในการปลูกถั่วเหลืองและข้าวนาปรังในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน และจะต้องมีพื้นที่ในการปลูกพืชแต่ละชนิดเกินกว่า 1,000 ไร่ขึ้นไป และวิธีการในการเลือก เกษตรกรตัวอย่างจะใช้วิธี สุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยเกษตรกรตัวอย่างแต่ละรายจะต้องมีเนื้อที่เพาะปลูกอยู่ระหว่าง 2-10 ไร่

สรุปขอบเขตของการศึกษา

1. ศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างการปลูกถั่วเหลืองกับข้าวนาปรังในฤดูแล้ง

2. ศึกษาเฉพาะในเขตเพาะปลูกที่อยู่ในพื้นที่ชลประทานของ
จังหวัดขอนแก่นและหนองคาย

3. ศึกษาเฉพาะฤดูกาลเพาะปลูก 2531/2532

วิธีการดำเนินการศึกษาและค้นคว้า

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ และบทความทาง
วิชาการ เกี่ยวกับเรื่องถั่วเหลืองและข้าวนาปรังจากหน่วยงานต่าง ๆ
2. รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากเกษตรกรในเขตพื้นที่เพาะปลูกของ
จังหวัดตัวอย่าง โดยการใช้แบบสอบถาม
3. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทน
4. สรุปผลเพื่อพิสูจน์สมมติฐาน พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางใน

การแก้ไข

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. เพื่อให้เกษตรกรตลอดจนนักวิชาการได้ทราบถึงผลตอบแทน
จากการปลูกถั่วเหลืองและข้าวนาปรังในฤดูแล้ง ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อให้ทราบถึงจุดคุ้มทุนต่อไร่ในการปลูกถั่วเหลืองและ
ข้าวนาปรังในฤดูแล้งในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อเผยแพร่และส่งเสริมการปลูกถั่วเหลืองตามแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ